

BEZRUČOVY DOPISY MATHESIOVI

Jak došlo k výměně dopisů mezi Mathesiem a Bezručem, vysvětlí hned z prvního dopisu /od Arne Nováka/, který uveřejňujeme. Šlo o překlady Slezských písní od A. Fotinského do ruštiny. Mathesius se snažil nejen seznamovat české čtenáře s ruskou literaturou, ale i ruské s českou. Stal se prostředníkem mezi Bezručem a Fotinským.

Pro Fotinského byl impulsem jeho práce rok 1927, kdy Bezruč oslavil své šedesátiny. Jubileum vyvolalo ohlas i v kruhu ruských emigrantů, zvláště v kroužku "Skit poetov", k němuž patřil i Fotinskij. Ten snad přeložil podstatnou část Slezských písní. Překlady měly vyjít v chystané antologii "Duša Čechii" spolu s překlady ostatních emigrantů z češtiny do ruštiny. Sborník zůstal v rukopise. O deset let později si rukopis Fotinského překladů vyžádal Josef Páta, vybral z nich básně "Kdo na moje místo" a uveřejnil ji spolu s překlady této básně do jiných slovanských jazyků v Časopise pro moderní filologii /r. XXIV, 1937, č. 1, str. 19 - 20/. Tento jediný publikovaný překlad zařazujeme jako přílohu k naší edici. Proti překladu lze mnoho namítnout, nicméně z jediné ukázky lze těžko soudit na kvalitu celého souboru. Zřejmě se s ním seznámil Mathesius, a dovolil-li si jej poslat Bezručovi, nebyl asi špatný. Bezruč je s překlady spokojen a souhlasí s jejich otištěním.

Bezruč překlady dostal v dubnu 1932, právě před odjezdem do Kostelce na Hané, podrobně je však prostudoval až v prosinci, kdy se vrátil do Brna.

Co se Fotinského týče, podařilo se mi jen zjistit, že se po roce 1945 vrátil do Sovětského svazu. Lze předpokládat, že

překlady vzal s sebou, snad i dopisy Mathesiovy, popřípadě i Bezručovy.

Korespondence mezi Bezručem a Mathesiem, která zásilkou Fotinského překladů začala, trvala celkem 20 let.

Ze souboru těchto dopisů se dá soudit, že Mathesius byl také v něčem prostředníkem mezi Rudolfem Fuchsem a Bezručem. Ptá se totiž, jak by měl Fuchs překládat lidové Hučín /spisovně Hlučín/ do němčiny. Fuchs přeložil Hültschin. Fuchs se postupně vyhnul některým nepřesnostem, měl na tom zásluhu jistě Bezruč sám, zřejmě však i Mathesius.

Po roce 1933 následuje pětiletá přestávka, ale s největší pravděpodobností korespondence pokračovala, není však zachována. Mathesius jistě musel Bezručovi vysvětlit, proč nedošlo k uveřejnění Fotinského překladů, a celou věc museli oba spisovatelé nějak uzavřít. V roce 1938 se Bezruč k věci znovu vrací, a opět k překladům Fotinského, takže když se neuskutečnilo vydání v r. 1932, přišel Mathesius s novým plánem. Zřejmě měla kniha vyjít tenkrát v SSSR, k vydání však opět nedošlo, aniž lze vysoudit nebo jinak zjistit proč. V témže dopise, ve kterém se Bezruč znovu vrací k Fotinskému, se zmiňuje o Michailu Obidném, který překládal Bezruče do ukrajinštiny, nepodařilo se mi zjistit žádný uveřejněný překlad - a Obidnyj brzy zemřel.

Z dopisu ze 6. 10. 1940 je zřejmé, že Bezruč poslal Mathesiovi poděkování za překlad Jesenina /Modravá Rus/. Dopis, jak vysvítá z narážek, mohl být velice zajímavý, nebyl však zatím nalezen.

V listopadu 1940 prosí Mathesius Bezruče o zaslání slezských lidových písní. Mathesius v nich vidí určité paralely ke staré čínské poezii, porovnává tedy lidovou baladu s nejkultivovanější poezií, kterou zná. I tyto souvislosti jsou dokladem, že

Mathesiovy Zpěvy staré Číny jsou parafráze inspirované i poučené lidovou písní. Mathesiovy parafráze mají asi blíž k původní poezii než např. Čelakovského ohlasy.

V letech 1943 a 1944 zasílá Bezruč Mathesiovi jen novoroční pozdravy. Nelze vyloučit, že korespondence pokračovala, ale nedochovala se, neboť v těch dobách jí mohl Mathesius ze strachu z prohlídek i pro jediné podezřelé slovo zničit.

Z Bezručovy korespondence Mathesiovi nebylo dosud nic uveřejněno, jediný pokus učinili Mathesiovi žáci Drozda a Franěk v připraveném sbroníku k Mathesiově úmrtí. Sborník však nevyšel, současně ovšem Bezruč vydání svých dopisů neschválil v dopise J. Fraňkovi, který rovněž přikládáme.

Mathesius se s Bezručovou tvorbou seznámil velmi záhy a Bezruč na něj silně působil. Můžeme to doložit např. ze zápisníku /uložen na Strahově/ z doby před první světovou válkou, kde poznamenává: "U Bezruče není nic k napodobení. Je a bude sám. To promluvil kraj. Je-li možný B., je nemožno přehlédnout propast mezi lidem a lit. Tento inteligent /!/ byl tak dokonale lidem, že se zřekl jména."

V časopise "Život a mythus" /I., 1914/ píše: "Nejlepší lidé této generace, Petr Bezruč /pseudonym/, celým dílem, Antonín Sova a J. S. Machar, periodami bolestně a čestně žitými, si zaplatili svůj dluh národnosti, ale českého životního hrdinství, typicky českého postoje k Evropě nestvořili."

Po první světové válce v článku "Funkce básníka" se Mathesius k Bezručovi opět vrací: "U nás, ještě v době před válkou, byl funkcí společnosti takový Bezruč a takový Machar. Nestarajíce se o svou posmrtnou slávu, dovedli horkou metaforou, dvěma třemi ostře řezanými verši zachytit do básnické zkratky celé

soubory zmatených citů, ideí a představ. Nebyli ani proroky, ani básnicími šamány, ale bojovníky, hlasem a úkonem své společnosti."

Později, když se zabýval českým veršem, připomněl v článku "Bujný oř je mluva naše":

"Bezruč vedle respektu k daktylu přinesl několik skvělých tvarových a slovníkových provincialismů bez odezvy." A v náčrtu své stati O rytmu české poezie se Mathesius k Bezručovi vrací ještě jednou:

Daleko do nedozíráma
paskovské rybníky běží
Bezr. -vv -vv -vv
já: -v- -v- -v-

V dalších Mathesiových náčrtcích /např. o českém verši/, nalezneme Mathesiův obdiv k osvěžení básnického jazyka Bezručovými dialektismy, k Bezručově preferenci větného přízvuku před slovním, vyzvedání jeho ódičnosti, satiričnosti, antiliterátství, respektu k daktylu.

V Mathesiově pozůstalosti je koncept satiry Kam spěje česká poezie; jde zřejmě o odpověď na stejnojmennou otázku některé ankety. Bezruč je zde připomenut - satiru uvádíme rovněž jako přílohu.

Petr Bezruč se naučil rusky už ve čtrnácti letech. K ruské literatuře mu otevřel cestu jeho spolužák na filosofické fakultě Vilém Mrštík. Bezruč se seznámil s Puškinem, Lermontovem, Gogolem, Gončarovem, Tolstým, Čechovem. A seznámil se s nimi důkladně, je s to citovat z paměti verše a celé pasáže z ruské poezie.

Zasílal mu tedy Mathesius své překlady z ruštiny a němčiny nejen jako významnému básníkovi, ale i jako znalci těchto jazyků. A Bezruč se ukazuje nejen znalcem jazyků a literatury, ale i břitkým kritikem s originálním pohledem na otázky překladu. Daný soubor jeho dopisů je i příspěvkem, a to zcela osobitým, k teorii a kritice překladu.

Začátek dopisu Arna Nováka Bohumilu Mathesiovi

V Brně 13. 4. 32

Vážený a milý pane,

Petr Bezruč /má rád občanskou adresu Vlad. Vašek, vrch. pošt. správce a spisovatel/ bydlí v Brně, Falkensteinerova 46; jistě uvítá s radostí Vaši zásilku překladů p. Al. Fotinského /nechtěl byste o tom podat stručnou zprávu do Lid. nov. ?/ ale při jeho plachosti bude mu příjemno, dostane-li zásilku poštou.

Zůstává i v těchto věcech sobě stále věren.

1

Slovutný pane profesore,

děkuji Vám za laskavou pozornost, kterou Jste mi věnoval. Překlady jsou velmi dobré a já rusky rozumím. Panu Fotinskému jsem napsal list zvláště, jak se bude ruskému čtenáři líbit látka těšínská, ovšem nevím.

Přijmětež, vzácný pane profesore, vyjádření mé hluboké úcty.

Brno 16 - Hálkova 56 - 2/V 32

Vlad. Vašek

Pane profesore,

Ovšem je Váš výklad správný. Jakž jinak u Vás! Nechám = zapomenu! - Rudolf Fuchs ve svém jinak překrásném uměleckém překladě chybil. Chybil také např. v překladě: - "má z kapradin hledí" - den Farnen entragend místo Visier aus dem Farn; také drobné "tonkosti" jak praví Rusové, uniknou překladateli, když se i český člověk, méně bystrý, zmýlí. Ad vocem Hučín: nech přeloží, prosím, laskavý translator, jak jemu se lépe hodí. - Mně se ta strofa nechtěla dařit, sám jsem příliš nepokojný a neklidný, za literáta se nepovažuji, býval jsem věčný tulák, ovšem Tennyson, si licet parare... skládal svou nádhernou poezii právě na potulkách. Abych tak trochu o těch básnických trampotách promluvil a dal příklad. Ve verši /Tošonovice:/ stálo původně - promiňte, že Vás tím obtěžuji - na silnici dohonil jsem - švarné děvče z Tošonovic. Slovo dohonil se mi nepodobalo /nelíbilo/; cítil jsem, že by národ to řekl jinak. Ale jak? Léta jsem si tím lámal hlavu -: Až jednou, jda kolem Opaovice, slyšel jsem pastyrskou děvuchu zpívat:

Šla děvuška do háječka,
do zeleného, do z.- do z.-
nadešla tam myslivečka
černookého... čern. - čern.

Vyskočil jsem radostí metr od země. ἔγρηκα! Snad Vás, pane profesore, bude trochu zajímat, jak Bartoš umravnil tuto překrásnou píseň?

Národ: - Něpovídaj, moja mila,

že jsem s tebou spal...

Bartoš ve zpěvníku: Něpovídaj, moja mila,

že jsem s tebou stál...

Ale to vše mimochodem, abych Vás jako vědce, trochu pobavil. - Jinak překladatelů vždy lituji; robota jejich je nadměru těžká. Máme u nás překlady Puškina, Lermontova, Goetha,... ale není to v češtině ani Puškin, ani Lermontov, ani Goethe, ač se čeští překladatelé - zvl. při Goethovi - namahali jak chtěli!

Přijmětež, pane profesore, vyjádření mé hluboké úcty!

Vyjde motýlisko /Stužkonoska/ v něm. překladě jako soukromý tisk. Přijmete jeden ex. na památku?

Kostelec na Hané

8/V 32

Vlad. Vašek

3

Vážený pane profesore,

kde jsem vzal výrazy: do nevrátima, daleko do nedozíráma?
- Kdybych věděl! - Jsem živočich beze sluchu hudebního: noty byly tak platny jako hieroglyfy a pamatuji se, že mne vzteklý kantor na normálce mlátil smyčcem, když jsem nedovedl zakrákorati píseň podle notové předlohy. - Ale mám - řekněme - hudební cit jazykový. Věřím, že obě slova jsou dobře tvořena. Podle starých vzácných participií zbylých v češtině ze starého jazyka /: známý, chromý, nevidomý, lakomý...:/ a žijících ještě v ruštině ap. - Kde jsem chytil výraz do nevrátima, nevím na-

prosto - že by vlastní výtvor?- nevím. Ale do nedozírání je nemýlím-li se v rukopise Králov. - Hanka znal dobře rusky, nevím, nevzal-li je odtamtud, ale jistě zní nadmíru krásně, plasticky i česky. Je také kdesi u Bartoše, nevím, vzal-li jej z české řeči moravské?

Chcete-li mne laskavě potěšit ruskou anthologií, prosím, bude mne velmi těšit. Neračte však posílat před Novým rokem, budu v Brně až do ledna 1933, toulaje se jinak po světě.

Ad vocem překlady. Je to věc těžká a krutá. Každá řeč má svoji zvláštní barvu, rytmus a spád, který lze nesnadno napodobit v druhé řeči. Čítal jsem Durdíkův překlad Oněgina, ale krása vysvitla teprve z originálu. Podobně Lermontov, podobně Goethe, ač čeští translatoři robí co jen mohou. A čert vezmi ta věčná deminutiva v češtině, dodává to řeči úžasné změkčilosti, rozlezla se zvláště v pražském nářečí. Na Moravě se smějí, že tu se jí chléb, žemla, pije pivo, káva, - ale v Čechách jen chlebiček, žemlička, /:houstička!:/ pivečko, kafičko, ... ovšem u Puškina stojí řadaška! - Neračte si myslet, že Vám mluvím do překladu /: autor ne ultra:/, ale já bych přeložil: můj strýček - už je to deminutivum, strýčinek je dem. na quadrát. -

Přijmětež, pane profesore, vyjádření mé zvláštní úcty!

Kostelec na Hané

7. VI. 32

Vlad. Vašek

4

Pane profesore, jsou

knížky, jež jsem s díkem vítal,

zavalen však robotou,
dosud jsem je nepřečítal.

18. XII. 32

Vašek

5

Vzácný pane profesore,

to není jen tak choditi pod jakýmsi chýrem. Vrátil jsem se z rezervace a v Brně nás vítal stoh korespondence a knih. - Přišel jsem 2/12 a teprv dne jaksi - taksi se dostávám z vody na povrch. Krom toho mám choré oči, takže někdy se dovolávám pomoci svého poštovského kolegy, který mi pomáhá v korespondenci - nech se tedy pan Alexej Fotinský nehněvá, já ho ostatně jaksi snad usmírím přiloženým motýliskem. Budete té lásky a dáte mu motýlisko? -

Právě před odchodem do rezervace jsem dostal pře klady pana F. od Vás. - Proletěl jsem je zběžně - bylo to v dubnu ke konci - teraz /dnes/ jsem je přečítal pozorně. Souhlasím naprosto s Vaším soudem, překlad je krásný. Chce-li si jej otisknouti, prosím. - Nic vyčítat nebudu, zarmoutil jsem jej nevhodným slovem, že rytmus je rozličný - ale to je rozdíl udarenija ruského, spádu řeči - a toku řeči české. Poláci právem mluví o "nemožném" přízvuku českém. - Ovšem, když poslouchají Pražáky! Na vých. a jižní Moravě je přízvuk pevný a barevný, slovanský.

Děkuji Vám srdečně a uctivě za překlad ruských autorů. No dojem různý, matuška Rus je široká. Zbožňování Lenina robilo na mne dojem poetů římských, kteří opěvovali divos Augustos.

- I u nás máme cosi podobného. Jak jinak se mi líbí čacký Georg Büchner pravíci: Es fällt mir nicht ein, vor den Paradedgäulen, und Bokstehern der Geschichte mich zu bücken!

Zároveň přijměte laskavě něm. přebásnění Motýliska.

Georg Mannheimer se zde nadmíru vyznamenal, ovšem on je básník sám.

Zůstávám se srdečným pozdravením oddaný

Brno 16 - 15/I 33

Vlad. Vašek

Hálkova 56.

6

Vzácný pane,

těšila mne velmi Vaše pozornost, báseň Puškinova, již jste přebásnil veršem lepším, zvonící mluvu originálu vystihujícím. - Sestra měla Puškina v originále, čítával jsem /: i s Lermontovským:/ zpravidla každou zimu. - Nemohl jsem pochopit, jak mohl P. přejít na index bolševický - no už to spravili, čili USSR se točí vpravo, jak mi řekl cestovatel, který tam byl. - "se sjedou volně po prostoře" nejsem si jist jaksi tímto veršem. Myslím, že jsem nenašel verše "povisly mosty nad vodami..." Rád bych se odvděčil drobnou prosou - ale nejsem si jist, nebyla-liž poslána. - Plete se mi v paměti Vaše "jiněčko" - jak říkali staří Čechové - pan Vilém M. - paměť kmetíků selhává.

Vidím, že sedíte v Praze; nelituji, za aktivity jsem též byl v Brně o feriích celé 2 měsíce rok co rok a nic mne to neobtěžovalo.

Zdráv ostávejte!

5/VIII 38 Hradec n./Opavou

Vlad. Vašek

7

Pane doktore,

tož tu prosu posílám - snad jsem ji poslal kolem nového roku. - Napíšete-li předmluvu k ruskému překladu, děkuji Vám. - Bude to patrně translace Fotinského, jehož jsem raz zarmoutil, podotýkaje, že translace nepřiléha /:rytmus!:/ -

Nejde mi ovšem dobře na rozum, že Ivan Ivanovič, kterému jsme tak lhostejní - jako osud Srbů lužických - chce verše vydati. /:Ale to jsem Vám už psal dříve:/ No nevím.

Zdráv ostávejte.

Michail Obidnyj, který chtěl poříditi překlad ukrajinský, zavřel oči, jeho úkol převzal Ukrajinec jiný v Polsce, ale tam to přece nepustí!

26/VIII 38

Vašek

8

Vážený pane,

děkuji Vám za pozornost, za krásnou knížku, z níž mluví duše staré Číny. - Rád jsem unikl tesknému dnešku k veršům starých básníků. Mohu se trochu revančovati. Posílám knížku vydanou k poslednímu únoru, ale psanou dávno za doby byzantské. Tiskli jsme jen v 20 ex., abychom nemuseli předložit cenzuře, která by sežra-

la bylinku v knížce. Proto sešit po přečítání zavřete na dno zásuvky. Ani ne za dvě neděle budou svátky velikonoční.

Buďtež pro nás

aspoň moudrou pod oblohou,

když veselé být nemohou.

Pozdravuji Vás ze srdce upřímného.

Brno 16 - 26/III 1939

Vlad. Vašek

9

Vzácný pane,

už zase jste na mne vzpomněl čínskou poezií. Obrázek čínské tváře je velmi půvabný a výmluvný. Nejlépe se mi líbily Nápis na domě, Pavilon, Vzpomínka na přítele, Návštěva, Staří blázni a lest, not least Návrat. V něm jsem našel také krásné starobylé slovo "den se přechýlil" - vymizelé už z řeči novější. Držel jej Kosina v Životě starého kantora a žije na Těšínsku: Vychyl tu stupku - /vypij tu sklenku/. - Když jsem Vám děkoval za Jesenina, vyžádal jsem si adresu z Prahy, nebo Vaše zmizela. - Dostal jsem ovšem adresu Viléma M. - ale jistě Vám list odeslal. -

Vidím-li, jak se Ivan Ivenovič v evropské krizi a bouři točí jak volek na ledě, jak praví Valaši, soudím, že ti, kdož se ve východní tváři nevyznají, by mohli vzpomenouti slov Macharových: "Básníci a filosofie formují duši národa" /:ona hledí s nár. pís- ní, dodávám já:/ - "I já jsem Asiat" - jak jsem Vám již napsal o Jeseninovi v písmě předcházejícím. Od obcí han. /:a myslím, i všude jinde:/ jsou žádány vysoké dodávky obilí a sena.

Pozdravuji Vás pěkně.

6. X. 40

V. V.

Kostelec na Hané

Vzácný pane,

děkuji za šumnou knížku veršů: nejvíce se mi líbily z pís-
ní Jezero pod horami, Jarní vzp. noc, Chladný večer, Nevím jistě,
švarný Litajpe... /:a moudrost Epiktetova:/

Ptáte se po písniích těšínských: vím, že je vydal†Dominik
Mojžíšek, rector z Bluzovic, budou na knihk. trhu mor-ostrav-
ském. Posílám Vám též k nahlédnutí velmi zajímavé a švarné tě-
šínské písně, po přečtení račte vrátit. Uvidíte, jak národní
poesie přelévá se z Moravy na východ. Nářečí je těšínské, nám
Šlonzakům tak blízké, Vám v Čechách už cizí a těžké.

Zdráv ostávejte.

10/XI. 40

Kostelec na Hané

V. V.

11

Vzácný pane,

děkuji za zpěvy půvabné Číny, - jichž polovici už znám z
prvního dárku - a za píseň o sm. kupci Kalešníkovi. Myslím, že
je to už třetí překlad, na nějž jsem narazil v lektuře. K první-
mu verši mám poznámku: lépe jej přeložil Čelakovský, jenž podob-
né charakteristické proslovy ruských bylin - zde tedy: och goj ty
esi car Ivan Vas. přebásnil: hoj an ty jsi car I. V. - Ve Vaší
translaci je ruská apostrofa setřena.

Se srdečným pozdravením a přáním zdraví do nového roku ostá-
vám

Vlad. Vašek

2/I 41 Kostelec n. H.

Těš. pěsničky došly. Aniž přeložil Čel. tu píseň, ale verš "Och goj ty esi..." v bylinách se vyskytující překládal: Hoj an ty jsi... což držím za přebásnění výstižné. - V. V. s pozdravením

13. II. 41.

Vzácný pane,

našel jsem v Ostr. sborníku "Od Ostravice k Radhošti" v čl. "Ostravsko v hudbě a zpěvu" tyto řádky: "Josef Mojžíšek /:1862 - 1938:/ jehož zásluhou byl uchován poklad 570 písní, uveřejněných ve sbírkách "Těšínská jablíčka" Sl. Ostrava 1919 a "Nár. písně a tance z Těšínska" Sl. Ostrava 1926. Josef Vochata⁺ sebral "Slezské svat. pěsničky ze Sedlišť a okolí", Frydek 1924; I. L. Mikoláš /:Raškovice pod Frydkem:/ sebral Slezské pěsničky a zpěvník". Na Opavsku sebral Frant. Myslivec /1874 - 1934/ "Slezské národní písně, tance a popěvky" - Opava 1930. "Pěsničky Moravců z Hlučínska a Hlubčicka" Opava 1927. - Helena Salichova /:Kyjowitz bei Wagstadt Schl.:/ "Slezské lidové písně svatební a jiné z Kyjovic" r. 1917 a "Nár. písně slezské" 1928. -

Jednou jste se mne otázal po těchto věcech, jak jsem je vypsál, jenž sám hudbě nerozumím, nemaje sl. hudebního.

Znal jsem Dominika Mojž.

+nyní v Praze při nár. instituci slovanské...

20. XII. 41

Kostelec na Hané

V. V.

s pozdravením

Mistře,

děkuji Vám pěkně za Vaše informace. Jsem Vám tuším dlužen vysvětlení, proč se o ty písničky tolik zajímám. Jsem také ne-muzikální, ačkoliv mám písničky rád; znám jich na sta a stále si je zpívám. Mně znějí a neumím napsat nejlehčích pár veršů, aniž bych si je zazpíval. Tajemství, kterého bych se chtěl dopátrat, říkám /sám pro sebe/ intonace. Muzikálně je to asi docela falešné. Je to ta věc, proč a jakým způsobem umí primitivní písnička nejjednodušším prostředkem, seřazením několika bezvýznamných slov, nahozením zcela prostého obrazu, vyvolat přesnou náladu. Slyšel jsem loni o prázdninách písničku, které začínala:

Čí pak je to pole,
pole neorané?
Pase tam Jeníček,
pase tam Jeníček
čtyři koně vrané.

Ta otázka v prvních dvou verších, to pole neorané, intonují baladu a celá písnička, jak jsem jí poznal, je balada. Tedy proč? Nejkultivovanější poesie, kterou znám, poezie čínská /stará/ dostává se intelektem, tradicí, přesným a jemným rozvrhem, podrobným a vyváženým volením výrazů k témuž cíli. Tedy musí zde býti cosi společného a tomu bych rád přišel na kloub. Písničky slezské mají skoro vesměs takovou zvláštnost intonace, i když traují motivy přejaté, neslezské. Proto jsem se domníval a domnívám, vyčerpav pro svou potřebu ono pole čínské /doveděl jsem se tam totiž všechno, co jsem chtěl/, že láskyplnou

prací nad těmi písničkami dostanu se o kus dál v tom, na čem mi záleží.

Mezi onou překultivovanou poesíí a lidovou písničkou je něco společného. Neumím o tom prozatím říci víc, než úspornost, náznak. To je tedy příčina, proč už tyto písničky tak dráždí. Není pravda, že jejich kouzlo je jenom v melodii, která slova provází. To je vysvětlení pohodlných lidí.

Kromě toho a současně pracuji už několik let o českém verši epickém. Načrtl jsem několik pokusů v druhé půli Lyrického intermezza a prozatím jsem se nedostal dál než k onomu verši, kterým jsem přeložil Kalešnikova. A konečně mne už dlouho dráždí verš mluvený, to je verš deklamační, zejména na divadle. V tomto směru jsem do jisté míry udělal výboj a prozatímní závěr v překladu Panny Orleánské. V několika týdnech mi vyjde a dovolím si ji Vám poslat, nezatěžuji-li svými zásilkami příliš Váš čas.

Jsem, mistře, velmi uctivě Váš:

Boh. Mathesius

15

Vzácný pane,

těším se na Pannu Orl., ač, jsa ještě z těch starých ještěrů, kteří ovládali /:museli ovládat!:/ němčinu jako jazyk rodný, považují překlady z n. za jakýsi pleonasmus, ale vím také, že nynější mládež neumí německy nic! Franke - též jeden z hrobníků státu - posílal do něm. krajů úředníky a zřízence, kteří neuměli německy ani slova. Slyšel jsem na to stížnost od Němců loyálních. - /:Podobně si počínal ministr, tentokrát z

pravice - který měl pod sebou gendarmerii: /

Ovšem, po převratu byla němčina, které tolik potřebujeme, vedouce největší obchod s Něm. ze škol vyhazována a hrazena frančinou, které nepotřebujeme, chyba pro parádu. Francie od nás nekupovala! - To přece raději ruštinu a angličtinu, řeči n. b. lehké, kdežto frančina je poměrně těžká.

Chtěl bych, aby všechny zásilky, které "zatěžují můj čas" byly toho druhu jako Vaše. Musím stále čísti verše podprůměrné a bezduché prosy, které považuji za Straflekturu. - Celý národ začíná vyrábět literaturu, ale už starý Wilamowitz-Moellendor f řekl svému národu: Lasst nur die anderen Kollegen lesen u. dicke Bücher schreiben: aber an Männern, die sich einsetzen, an denen fehlt's!

Zdráv ostávejte.

V. V.

28. III. 41 Kostelec na H.

16

Velikonoce 1941

Budiž krásný duben s Vámi,
s jarním slunkem za horami.

- 10. IV. -

Všechno bíle jako v zimě,
vidím, vinš se nedaří mně.

- 3 na teploměru,
to je Sibiř, na můj věru.

Jak na sv. 3 králíky,
balíme se v zimníky.

Vzácný pane, děkuji za překlady Lermontova. Myslím, že jsou dobré, jen že já mám Puškina i Lermontova v originále. Lví dráp je vidět v Borodinu.

/:ulany s pestrými značkami,
draguny s konskými chvostami,
vsě pobyvali tut:/

V překrásné ukolébavce kozácké -

/:moloděc ty buděš s vidu
a kazak dušoj:/

nelze zapomenout podobných veršů...

Potom Spor - Tamara...

Vzpomínám na 1 překlad /:Bendl:/

"tak jako by sešli se jinoši,
sto jinochů svěžích a žen
na oslavu svatebních rozkoší,
na tryznu o pohřební den."

Velmi pěkné jsou též Vězeň, Otčina, Sen...

Verše a mnoho veršů věnovaných ženám. - L. byl motýl, poletující od jedné k druhé - nu o těch platí přísné slovo Macharovo: "Ne-paměti do propasti..."

Velmi zajímavá je charakteristika Lermontova. Jasně je, co jsem již dříve čítal: L. vyzýval svůj osud! Podobné to bylo u Puškina, tonoucího stále v dluzích /:on i žena:/ - ač car je dvakrát zaplatil - potřetí po smrti básníkově. No, Rus... - Bohové vždy s Vami!

Kostelec na Hané

10. IV. 1941

V. V.

Milý a vzácný pane, děkuji Vám za knížku překrásnou. Myslím, že všechny písně už znám, velmi mne zajímala předmluva Průškovy, přibližující básníka čtenáři pozornému.

Vzpomněl jsem na studii Arbesovu: Nesmrtelní pijáci. - Je to dávno, co jsem ji čítal, vím, že tam byl Poe, snad i Burns. O bílé olivě tenkrát nikdo nevěděl, jak by tam zářila ve společnosti duší příbuzných! U nás nevím, koho bychom tam zařadili, ale každý ví, kde jej bota tiskne. - Listopad mírný končí, a 4 a 1/2 měsíce zimy ještě před námi. Zdá se, že je to poslední zima válečná? Ale jistě, ač nejsem dobrý věštec, příští rok rozhodne.

Je zde sochař Karel Otáhal, žijící též v Praze jako Vy v okrese XIX. Je zdejší rodák a má plné ruce práce s kreslením portrétů hanáckých živočichů.

Pěkně Vás pozdravuji a přeji dobré myslí.

27. XI. 1942

K. n. H.

Petr Bezruč

Do nového roku

Jak se mám? - Jak kmetík pravý.

Za pecem kostečky hřeji.

VÁM veselou mysl, zdraví

a budoucnost jasnou přeji.

Vl. Vašek

/30. 12. 1944. - Kostelec./

Do nového roku.

Chodí mi do říše temné
ti, kdož se se mnou stýkali.

Ale Vy, co jste mi psali,
všichni v zdraví přečkejte

mne

P. B. s pozdravením.

20

Vzácný pane B. M., nehněvejte se, nechci Vás zarmoutit, jsa
Vaším dlužníkem za všechna okna do ruské a čínské duše, /:zvláště
ten Sergěj J. je charakteristický pro dnešní Rus:/ - ale ne-
mohu souhlasit s žádným výborem či výtahem, i když krášleným
výtvarným doprovodem a medailonem. A všechny podobné věci bývají
doprovázeny velikým břeskem reklamy, což teprve nerad vidím - a
bez reklamy se těžko prodává. A což teprve ti cestující, jimž
závod prodej knih svěřuje... hrůza. - Ten vinš novoroční neměl
být smutný, ale život je nejistý, po výtce nejistý, pro kmetí-
ky, stojící na nejvyšším příčli žebře života. Ale každý nech
přežije ve zdraví dobu pochybnou.

Ale už jsme složili vinš velikonoční pro všechny gratulanty
a vzpomínající, ten bude veselejší, doufám, že autor bude čte-
náři pochválen. Keep smiling. Pozdravuji Vás pěkně, Vy jste nad
Vltavou na tom lépe než Moravci, kde už vane vítr Martův.

9/II 45.

V. V.

/28. II. 1945 Kostelec na Hané/

Velikonoce 1945

Čtenáři můj, v tomto roce
brzy jsou velikonoce:
tož nebudou teplé právě,
Ty nebudeš sedět v trávě.
Víra. Tvá však nech nehasne
v jaro líbezná a krásná,
čekající Tebe přece
a letící z Boží klece.

Dr. Pírek

P. B.

Výplaz na Lysu 1945

Jak ses, Lysa, vystrojila!
Šest let bylas zasmušilá,
ale v sedmém roce zase
v moravské se třpytíš kráse.

11. VIII. 45.

Old. P. B.

Pohl. lístků na Lysu nět!

Dr. A. Pírek

Mor. Ostrava 13. X. 45

/Podpis na pohlednici poslané z Moravské Ostravy a zobrazující

slezský ženský kroj z Opavska a Hlučínska.

Mezi dalšími nečitelnými podpisy./

24

Milý pane B. M., promiňte, že tak neskoro děkuji za Váš laskavý dar, za básně Lermontova - znám je v originále. Ale na mou nešťastnou hříšnou hlavinku se nasypalo tolik trestné korespondence - /:od 10/IX do konce listopadu 800, v prosinci 500 a kromě toho na 40 knih, že se všude opoždují:/ Dříve jsem jakž-takž stačil, pomáhaje si robotou půlnoční, ale umělé světlo už jaksi vadí. Tak celou lekturu nechávám na duben, na půvabnou zahrádku s Půvabníkem nebeským jarním. - Ovšem jsem Poemy už raz přečítal, ale to nestačí. K své velké radosti jsem našel Váš soud o rozdílu mezi mluvou lidu a "dialektem intelektuálů" v knížce Oberpfalcerově. Myslím si podobně, že je rozdíl mezi řečí rolníků, dělníků, řemeslníků, tříd pracovitých a užitečných - proti nim stojí mluva perohryzů, titulníků a neomylníků. Jak zní krásně prostá národní píseň, již hleděl se přiblížit Erben ve své Kytici! - Ani nevím už jistě, poslal-li jsem Vám obvyklý novoroční lístek mezi těmi 500... ne-li, přeji mnoho zdraví a zdaru do toho roku nového. Snad se pomalu přece vyhrabeme z toho zlého vzduchu na místo slunečné?

5/II 46

P. B. s pozdravením Kostelec na H.

Pohled s tištěným textem:

Lysá hora 1946

Za babku tě sešlú mají,
které praskla scvrklá kůžka?
Ale ve svobodném kraji
usmíváš se jak děvuška.

Petr Bezruč s pozdravením

Dr. Pírek

L. P.

26

1325 m Lysá hora

26. VII. 48

Už jsem zas na Lysé hoře!
Plul jsem skrze smrků moře,
- nebyla to cesta krátká,
předbíhala mne mladátka,
všecka od desíti let,
bo už jsem pomalý kmet.

Petr Bezruč s pozdravením

Dr. A. Pírek

Pane profesore,

děkuji za III knížku líbezné čínské poezie. Snad se mi podaří se odvděčit knížkou šesti povídek. Budeme-li puštěni? Ale i reálnost dnes naráží. Přeji Vám líbezných svátků a pevného zdraví přes celý příští rok, daleko do vesny, držím podle astronomů zimu do 21. III.

Petr Bezruč se srdečným pozdravením.

22/XII 49

Pane profesore, už dávno čekám na Vaši vzpomínku, čeká i knížka pro Vás nachystaná. Děkuji za "píseň o káře". Dobře to napsal pro robotný lid autor, ale myslím, že překlad je velmi nesnadný skrze č. slova jednoslabičná. - Už angličtina se svou brachylogií dá se těžko překládat. Útisk robotného lidu č. /:pachtýřů:/ byl dávno znám a křičel do nebe.

/:Hovorné slovo pražské "koukati" zní mi úžasně kakofo-nicky. - Něm. gucken, berlinsky "kick"...:/

Našel jsem v knížce i pro sebe zrno na str. 100.- "T. T. se pečlivě vyhýbá všem... mnohoslabičným novotvarům intelektuálního jazyka."

Posílám šest povídek, knížka, žel, byla vymýcena z prodeje, bezbožný autor pohladil proti srsti národ vyvolený na str. ... a přece je to jen překlad přísloví tuším ukrajinského... nevím, kde jsem tu lidovou moudrost čítal, je to dávno a nepoznamenal jsem si to. Kromě satiry svatopetrské jsou

všechny kresby reálné, osoby popisované žily. V Audienci je vykreslen vicechef pošt. úřadu v Brně 2, Ignatz Klein /:němečtí kolegové mu říkali Itzig Feikl:/ snažil se všemožně jako svědek nás dostat pod šibenici, /:jako pražský Frid. Adler:/ když jsme bručeli ve vídeňské base v r. 1915 - 1916. No, nepodařilo se.

Pozdravuji srdečně a žičím /:přeji:/ brzké vesny ... ale po italské zimě bývá velké a chladné jaro!

Prastarý P. Bezruč

26/III 52

29

I.

Kdy nás jaro polaská?

Vichry, chladna bez přestání.

Když je zima italská,

je sibirská vesna za ní.

1. IV. 52

II.

Ale už to pravda není,

všude slyšet zpěv,

konec zimního trápení,

vesna už je hev! /hev = zde/

11. IV. 52

Pane profesore, děkuji za laskavý list ze dne 6. IV. Měl jsem kolegu na poště, který byl operován na žal. vřed - a pak žil ještě 30 let /:do 77!:/ fajče denně 36 papiros, byl by žil

ještě déle, nebýt toho, bo jeho tatíček se blížil devadesátce. Myslím, že máte pravdu s tím přízvukem - ale já jsem pohlavčil udarenie bez milosti, jsa zvyklý na přízvuk na předposl. slabice. Budete na Radhošti o prázdninách? Možno nás zachytit v našem srubu /:stan. Ostravice zastávka:/ od 15/VII. Ale zda do 90ky přijímat musím dary vysokého stáří. Nevidím a neslyším. Přijde-li návštěva, kývám hlavou k její řeči a zachytím sem tam některé slovo. Mám-li při sobě dobrovolnou sekretářku, Miss Zdenku Ž. - sedí vedle mne a šeptá mi do slechů to co se mluví. Ale ona je na studiích, tak ji mám jen sem tam. V Kostelci není noclehu, konfiskovali zde tři hospody. - A já bývám o svátcích absorbován starým ctitelem drem P., který sem na 5 dní jezdí, prohání se po kraji a nás s sebou vozí, když dávná turistika padla. - Žičím /:přeji:/ líbezných svátků. -

11/IV 52

Prastarý P. B.

30

Milý prane doktore,

pan dr. B. M. mi psával a já jsem radostně čítal jeho listy a ovšem překlady z ruštiny a z jazyka čínského. Ale nemohu za ním poslat ani tetrastich, na něž se už omezují - jsem už naprosto mlčenlivý. - Věnoval jste pozornost mým písmům - ale myslím, aby to počkalo, až nás nebude, začínám se silně potácet. Nepovažují ty listy za zajímavé, Puškina a Lermontova jsem čítal v originále - už jako 14letý jsem se naučil ruštině a nové překlady mne vždy více méně dopalovaly /:a dopalují:/ - pracně jsem tam hledal - "udarenije", ton, akcent, spád ruské mluvy. Zrovna tak je to s překlady německými, ač je překládali

znalci jazyka něm. - ale na to nepadli ... ovšem je to těžké ... či lépe řečeno:

"věru je věc těžká
zabít pěstí ježka"

Když sám nepřekládáš, nekritizuj.

- Pozdravuji šumně, pluji pod hory na Ostravici na svůj srub.

7. VIII. 53

P. Bezruč

Dopisy Petra Bezruče Bohumilu Mathesiovi jsou vesměs uloženy v Památníku národního písemnictví na Strahově v pozůstalosti B. Mathesia, kde jsou uloženy i ostatní přílohy, které zde publikujeme. Pozůstalost utřídil a popsal J. Franěk - viz Soupis pozůstalosti Bohumila Mathesia, Acta Universitatis Carolinae, Slavica Pragensia V, Praha 1963, str. 111 d. /dnes jsou tam uvedené tři části pozůstalosti všechny uloženy na Strahově/. Stručný popis pozůstalosti vypracoval později Jan Wagner, pracovník Památníku.

Jde o celek osmadvaceti dopisů, k nimž připojujeme jediný dopis Mathesia Bezručovi a Bezručův dopis Fraňkovi. Tyto dopisy číslujeme 1-30 a podle tohoto číslování jsme pořídili následující komentář. Dopis Novákův a ostatní přílohy nečíslujeme.

Mathesiovy dopisy Bezručovi by měly být uloženy v Památníku Petra Bezruče v Opavě, podle několikerého sdělení není však v Bezručově pozůstalosti ani jediný. Mathesiův dopis uveřejněný zde pod č. 14 je vlastní Mathesiův opis, přitom nemáme ani jistotu, zda byl skutečně odeslán.

Dopisy přepisujeme prakticky diplomaticky, opravujeme jen naprosto zřejmé omyly, jako např. vynechaná písmena ve slově /např. v dopise č. 2 čeký člověk místo český/, nebo naprosto evidentní chyby /v dopise č. 1 Halkova ulice, všude jinde Hálkova/.

Dopis Arne Nováka. I karton bez obálky, psáno perem. Datum 13. 4. 1932, Brno. Stručnou zprávu do Lid. novin... Nenašla jsem v Lid. nov. žádnou podobnou zprávu nebo upozornění. Ani v bibliografii Petra Bezruče od A. Kučíka a V. Ficka není článek uveden.

1 Psáno perem, 2 listy 8°, bez obálky.

2 Psáno perem, 2 listy 8°, bez obálky, podpis Vlad. Vašek, Kostelec na Hané.

Rudolf Fuchs /1890 - 1942/, překládal Bezruče již od r. 1912. /Viz Kučík - Ficek, bibliografie I, položka 787a/. Chybil také např. v překladě: - "má z kapradí hledí..."

V básni Já /XI/Fuchs překládá ve svém prvním překladě z r. 1916 /die Schlesischen Lieder des Petr Bezruč. Leipzig, Kurt Wolff/ "den Farnen entragend". V dalším překladě je již oprava - "sein Visier bilden Farne" /jeho hledí tvoří kapradí/. Petr Bezruč, Schlesische Lieder. 1937 Leipzig - M. Ostrau, přeložil R. Fuchs. Oprava je provedena zřejmě na Bezručovo a Mathesiovo upozornění. Ovšem Tennyson... Bezruč v básni Krásné pole přirovnává Hanyse Hlubka k hrdinovi Tennysonova eposu Enochu Ardenovi.

Ve verši /:Tošonovice:/ stálo původně ... tento verš zní:

Z Frydku šel jsem do Těšína.

V srpnu bylo, teplo bylo,

na silnici nadešel jsem

švarné děvče z Tošonovic.

Vyjde motýlisko... Stučkonoska modrá, Das blaue Ordensband.

Přel. Georg Mannheimer /bez udání autora/, Grenzbote /Bratisla-

va/ Pokorný, September 1932. Výtisk s Bezručovým věnováním Mathesiovi se dochoval.

3 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°.

do nevrátima... V dál uletělo do nevrátima mé mládí; v básni Hučín.

daleko do nedozíráma ... Daleko do nedozíráma /paskovské rybníky běží; v básni Rybníky za Paskovem.

Je také kdesi u Bartoše ... nepodařilo se mi zjistit.

ruskou anthologii ... Mathesiův sborník Nová ruská poezie, 1932.

Durdíkův překlad Oněgina... Durdík Oněgina nepřeložil, jde nejspíše o překlad V. Č. Bendla.

autor ne ultra... lat. není autor proti?

strýčinek... těžko zjistit, co měl Bezruč na mysli. Podle akademického slovníku Puškinova jazyka užil Puškin slova "đađuška" všeho všudy llx, z toho v próze 8x. Možnost Mathesiova překladu je jen jedna, Kapitánská dcerka, kapitola VII, jenže zde není "můj" strýčinek, resp. strýčínku. Mathesius na tomto místě nakonec přeložil "strejdo".

4 Pohled Lysé, razítko Brno 18. 12. 1932. Psáno perem. Adresa Slovutný pán Bohumil Mathesius profesor na Smíchově, Smetanova 15.

jsou knížky... není mi známo, o které knihy jde.

5 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 4°, nahoře vlevo natištěn červený ještěř s fajfkou.

přiloženým motýliskem... Stužkonoska modrá.

Děkuji Vám za překlad ruských autorů... Nová ruská poesie, 1932.

Es fällt mir nicht ein... v textu je malá nepřesnost, správně

Es fällt mir nich mehr ein. Česky: ani mě nenapadne sklánět se

před vznešenými mrchami a darmošlapy historie. Viz dopis nevěs-

tě z listopadu 1833, in: Georg Büchner, Werke und Briefe, Ge-

samtausgabe, Wiesbaden 1958, str. 73.

6 Psáno perem, 2 listy 8°, bez obálky, Hradec nad Opavou psáno tužkou.

báseň Puškinova ... Měděný jezdec - přeložil Boh. Mathesius, 1932 ELK, soukromý neprodejný tisk.

Jak mohl P. /Puškin/ přejíti na index bolševický... Bezruč byl falešně informován.

se sjedou volné po prostoře... originál: Sjudá po novym im volnam / vse flagi v gosti budut k nam. Mathesius přeložil: Vlajky všech zemí o závod / se sjedou volné po prostoře.

Rád bych se odvděčil drobnou prosou... Petr Bezruč, Studie z "Café Lustig", Ostrava, duben 1938.

Vilém M. - bratranec Vilém Mathesius.

7 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°.

tož tu prosu posílám... Lolo a druhové, Borový, prosínek 1937 /novoročenka 1938/.

Michail Obidnyj - mukačevský kulturní pracovník, pořídil překlady Slezských písní. Byly uveřejněny 2 ukázky v pražské revui Nova Ukrajina 1926, kn. III - IV, Horník /Kovkop/ a Kdo na moje místo.

8 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°.

děkuji Vám za pozornost... B. Mathesius, Zpěvy staré Číny. Parafraze staré čínské poezie, Praha, Melantrich 1939.

Posílám knížku vydanou k poslednímu únoru... pravděpodobně jde o Paralipomena II., Praha, Prokop Toman ml. 1938. 20 výtisků bylo totiž neprodejných.

9 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°. Kostelec na Hané - připsáno naprevo na konci dopisu tužkou.

Už zase jste vzpomněl čínskou poesií... Zpěvy staré Číny. Parafraze staré čínské poezie. 3. vydání, Praha, Melantrich 1940.

Kosina v životě starého kantora - J. Evangelista Kosina /1827 - 1899/, vzpomínkové dílo "Život starého kantora" r. 1899. Když jsem Vám děkoval za Jesenina... dopis se nezachoval v Mathesiově pozůstalosti, je možné, že bude v pozůstalosti jeho bratrance Viléma Mathesia.

vzpomenouti slov Macharových: "Duši zdravého a rostoucího národa formuje spisovatel a filosof. Právnick sebeslavnější, inženýr, chirurg, politik i kdyby nesli světová jména, na duši národa vlivu nemají." /Machar - Profily lidí, dob a poměrů, Praha, Aventinum 1930, článek "Českým spisovatelům", str. 129./

I já jsem Asiat - narážka se týká zřejmě zatím nezvěstného dopisu.

10 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°.

Děkuji za šumnou knížku veršů... Boh. Mathesius, Lyrické intermezzo, Praha, Novina 1940. Jde o básně: Jezero pod horami; To byla jenom jarní, vzpurná noc; Chladný večer po horkém dni; Já nevím jistě; Litajpe.

vydal je † Dominik Mojžíšek... - nejmenoval se Dominik, ale Josef Mojžíšek. Byl to známý sběratel lidových těšínských písní, nar. 1862; působil jako učitel na Těšínsku, naposled v Sl. Ostravě, kde 1938 zemřel.

11 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°.

Děkuji za Zpěvy půvabné Číny... Nové zpěvy staré Číny, Praha Melantrich 1940.

za píseň o sm.kupci Kalešníkovi... Píseň o caru Ivanu Vasiljeviči, mladém gardistovi a smělému kupci Kalešníkovi. Přeložil Boh. Mathesius, Praha 1941.

K prvnímu verši mám poznámku: lépe jej přeložil Čelakovský... Originál zní: Goj an ty jesi car I. B. Mathesius přeložil: Care náš, Ivane Vasiljeviči, /o tobě jsme tu skládali píseň .

- Čelakovský tento verš z Lermontova nepřeložil přímo, ale podobné apostrofy ruských bylin parafrázuje a překládá: Hoj an jsi ty /např.: Hoj an jsi ty Čurila Penkovič; Hoj an jsi ty Volha; Hoj an jsi ty dobrý mládec - anebo v překladech: Hoj, an tys to Surovec mládec; Hoj, an jseš ty Potok Ivanovič atd./
- 12 Pohled - fotografie Beskyd v zimě. Adresa Pan dr. Bohumil Mathesius, Praha XIX. Radeckého 49. Razítko má datum 14. 2. Psáno perem.
- Aniž přeložil Čel. tu píseň... narážka se týká předchozího dopisu a zřejmě Mathesiovy odpovědi.
- 13 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°.
- 14 Bohumil Mathesius Petru Bezručovi v březnu 1941. Opis dopisu strojem. Odpověď na Bezručův dopis z 20. 3. 1941. v překladu Panny Orleánské... knižně vyšlo v Novině, Praha 1941.
- 15 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°.
- Franke - ministr pošt a telegrafů od r. 1932.
- Wilamowitz-Moellendorf /1849 - 1931/, něm. klasický filolog a překladatel řeckých tragiků. Vědecká pojednání a články uveřejňované ve filologických časopisech německých i zahraničních, jsou dnes vydány knižně /Reden u. Vorträge/.
- Lasst nur die anderen Kollegen... "Jen nechte ostatní kolegy číst a psát tlusté knihy, ale lidí, kteří se dávají cíli, se nedostává."
- 16 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°.
- Budiž krásný den s Vámi: Kučík-Ficek, Bibliografie P. Bezruče, I. díl, položka 598.
- děkuji Vám za překlady Lermontova... Lermontov, Borodino, Pour, Praha 1941, přeložil Boh. Mathesius, Kozácká ukolébavka, Pour, Praha 1941, přeložil Boh. Mathesius.

Ulány s pestrými značkami - Bezruč cituje Lermontova z paměti, protože vynechává verš - vse promelknuli pered nami - moloděc ty budeš' s vidu - u Lermontova je - Bogatyr' ty budeš' s vidu.

Vzpomínám si na jeden překlad /Bendl/.

V ruském originále tato sloka zní:

Kak budto v tu bašnju pustuju
sto junošej pylkich i žen
sošlisja na svačbu nočnuju,
na triznu bol'šich pochoron.

Překlad Mathesiův:

tak jako by v pusté té věži
sto jinochů vilných a žen
sešlo se k divoké řeži,
či v zásnubů vášnivých den.

Přísné slovo Macharovo: "Nepaměti do propasti" - jde o citát z Čelakovského Růže stolisté, scnet 83. "Nepaměti do propasti / klesne pustý darmochleb. / Blah, kdo pěstoval své vlasti / jednu růži, jeden štěp." Nepodařilo se mi zjistit, zda Čelakovského verše použil v nějaké souvislosti také Machar.

V překrásné ukolébavce kozácké... Mathesius přeložil:

S kozáky se budeš scházet,
kozák venkonce.

Ulány s pestrými značkami - Mathesius přeložil:

Hulánů blýsknou dlouhé píky,
dragounů koňské chocholíky -
my vítáme ty pacholíky
k nám na návštěvu tu.

M. Lermontov: Bratr smutek, Praha, Melantrich 1941.

17 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°, Kostelec na Hané.

Děkuji Vám za knížku překrásnou - Bohumil Mathesius: Li-Po, 23 parafráze starého čínského básníka. S předmluvou Jaroslava Průška "Legenda o panu Li-Po". Praha, Rudolf Kmoč, 1942.

studii Arbesovu... Jakub Arbes, Nesmrtelní pijáci, 1906, Záhadné povahy, 1909. Uvádí a rozebírá řadu zajímavých faktů o tvorbě a vytváří ucelené portréty významných postav světového písemnictví /Turgeněv, Poe, Hugo, Zola, Dickens/.

Byl tam Poe, snad i Burns. Poeovi Arbes studii věnoval, Burnsovi však nikoliv.

Zdá se, že je to poslední zima válečná?... 23. října 1942 vyrazili Angličané k úspěšné ofenzívě v Africe a 19. listopadu 1942 začala ofenzíva u Stalingradu. Dopis je tedy psán 8 dní po zahájení sovětské ofenzívy. Můžeme si jeho narážku vysvětlit i tak, že připouštěl vítězství Němců, ale je to málo pravděpodobné.

Je zde sochař Karel Otáhal... Nar. 1881, malíř architektur, krajin a podobizen. R. 1941 socha: Ještěr sedící na Lysé hoře. Pálená hlína, majitel Petr Bezruč. R. 1947 vypracoval reliéf Bezruče a J. B. Foerstera ve skále Na hradisku u Velkých Opatovic. R. 1947 - účast na výstavě [v Brně] Petra Bezruče.

R. 1953 návrh na sochu Petra Bezruče pro Frýdlant. /2. cena/.

18 Pohled, psáno perem. Razítko má datum 9. 1. 1943. Adresa: Pan Bohumil Mathesius Praha XIX, Radeckého 49. Kučík-Ficek, Bibliografie I., položka 187.

19 Pohled, psáno perem, Adresa jako č. 18, datum a místo na poštovním razítku.

Kučík-Ficek, Bibliografie I., položka 619.

20 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°.

Zvláště ten Sergěj J. /Jesenin/... Mathesius věnoval Bezručovi sborník Modravá Rus. /Výbor z lyriky i z epiky, Praha, Odeon 1940/.

Ten vinš novoroční neměl být smutný... viz číslo 19.

21 Pohled, psáno perem. Adresa: Pan Bohumil Mathesius, literát - Praha XIX - Radeckého 49. Datum a místo na razítku.

Kučík-Ficek: Bibliografie I., položka 152.

22 Pohled, psáno perem, Adresa: Pan Bohumil Mathesius, literát Praha XIX Radeckého 49. Razítko Ostravice, datum totéž.

Kučík-Ficek, pol. 622, je uvedeno pod názvem Lysá.

24 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°.

za básně Lermontova - Poemy, výbor z epiky, Praha, Melantrich 1945.

V knížce Oberpfalcerově: Krásná, čistá, svatá řeč mateřská, Praha, Voleský 1945, str. 9.

25 Pohled s tištěným textem. Na razítku 2. [?] 9. 1946. Petr Bezruč se nepodepsal, dr. Pírek ano.

L. P. napsáno písmem Petra Bezruče za slovy "ve svobodném kraji..." Kučík-Ficek, Bibliografie I., položka 633.

26 Pohled, psáno perem. 1325 Lysá hora tištěno. Adresa: Pan dr. Bohumil Mathesius z Prahy t. č. Frenštát p. R. hotel Pantáta - rukou Petra Bezruče. Přeškrtnuto a cizí rukou: t. č. Lázně Teplice nad Bečvou Lázeňský dům.

Kučík-Ficek, Bibliografie I., položka 717.

27 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°, bez uvedení místa.

děkuji za III knížku... Třetí zpěvy staré Číny.

knížkou šesti povídek... Petr Bezruč: Je nás šest. Praha, Čs. spisovatel 1950.

28 Dopis dodatečně zařazený, nevidovaný v soupisech pozůstalosti, nález M. Filipa. Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°, bez uvedení místa.

Děkuji za "píseň o káře"... Tchien Ťien. Píseň o káře, Praha, Melantrich 1952. /Poslední Mathesiova práce./

T. T. se pečlivě vyhýbá... Jar. Průšek: Na okraj Tchien Ťienovy Písně o káře. Doslov.

Posílám šest povídek... viz 27!

překlad přísloví, tuším ukrajinského: "Běda národu, kde pop, baba a Mojsej Abramovič vládne."

Kromě satiry svatopetrské... povídka Republika před svatým Petrem.

V Audienci... Audience je jedna ze šesti povídek.

když jsme bručeli... Bezruč byl zatčen a vězněn ve Vídni za podezření z vlastizrady od 4. září 1915 do 25. února 1916.

Bezručovy prózy vyšly souborně: Petr Bezruč, Povídky ze života, Praha Čs. spisovatel 1957.

29 Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°, bez uvedení místa.

Kdy nás jaro polaská... Kučík-Ficek, Bibliografie I., položka 764.

Datum 1. 4. 1952.

Budete na Radhošti?... Mathesius pravidelně jezdil do hotelu Skalíkova louka.

Miss Zdeňka Ž.... Zdeňka Kadlecová, Bezručova sekretářka.

Doktor P. - Dr. Ant. Pírek, Bezručův ctitel a přítel.

30 Dopis Petra Bezruče doc. Dr. Jiřímu Fraňkovi. Psáno perem, bez obálky, 2 listy 8°.

Překlad Bezručovy básně "Kdo na moje místo" do ruštiny

Přeložil A. A. Fotinskij

Kto vmesto menja?

Tak malo krovi u menja, no ješče iz ust
tečet.

Kogda prorastet

nado mnoju trava, kogda ja budu gniť,

kto vmesto menja,

kto podymet moj ščit?

Ja, okutannyj dymom vitkovskich pečej stojal,
noč6 gljadela iz glaz, iz nozdrej žar pylal,
sijalo li solnce, smerkalsja li večer,
il6 pylali il6 merknuli peči,
vzgljadom meril ubijc - sdvinuv brovi,
zadychajas6 od kašlja i krovi,
bogatejev židov, žadnych grafov iz šljachty,
ja - bol6noj rudokop, tol6ko tol6ko iz šachty.
Pust6 blistal u odnich diademy almaz -
každyj čujal moj vzgljad nenavidjaščich glaz,
krepko sžatyj kulak, moj upor,
gnev rudokopa Beskid i gor.

Tak malo krovi u menja - no ješče iz ust
tečet.

Kogda prorastet

nado mnoju trava, kogda ja budu gniť

kto na mesto moje, kto straž,

kto podymet moj ščit?

Veršované hádání o tom, kam spěje česká poesie.
V českých verších a rýmech sesadil Boh. Mathesius.

Satira

Kam spěje česká poesie?
Redakce mějž za optání díky!
Spěje tam, kam posílával
Vojan kdysi ochotníky.

Neznalým tu anekdotu starou
vyložím, hle dvěma slovy skvěle:
do nebe ne, do pekla ne taky.
Kam pak tedy? - Inu

Česká poesie /mluví:/
/

Že se nestydíš, ty nezbedníku,
takhle mluvit o mně, staré paní;
vždyť mě neznáš. Zazpívám ti tedy
o sobě a o svém milování.

Zpívá:

Mrkávalo moc jich za mnou tenkrát,
ale jen tak pokradmu a maní,
Čelakovský, Erben a pak jiní
starší páni.

/Přeškrtáno/: Jenom Erben to vzal doopravdy:
prudce si mě, těžce zamiloval.
Konec všeho? Inu, u jezera
zelený si mužík poskakoval.

Třicet let, a žena plná vděku,
plná v pase, plná ve všem všudy,
zelený věneček nechala jsem
v mládenecké jizbě u Nerudy.

Do ciziny potom vozili mě,
Vrchlický a po něm jiných více;
Benátkami to vždy začínalo
a na konec byly Domažlice.

Chodívala jsem pak z ruky v ruku -
jenom jeden, jeden - ten byl jiný:
Někdy přece býval tuze hezký
vybílený pokoj u Březiny.

"Jenom jednou kolem mne šla láska - "
vzpomínka se dotěrně tak vetře! -
"jenom jednou kolem mne šla láska"
a tys nedbal - viď, Bezručí Petře?

Chodívala jsem pak z ruky v ruku;
zestárlá a docela nic hezká,
na čtrnáct dní, na noc, na hodinu:
Nejvíce mě trápil Neumann S. K.

Na čtrnáct dní, na noc, na hodinu,
někdy taky jen tak, přes otoman!
Bývali to někdy divní svatí:
Nejsmutnější býval Karel Toman.

Bezruká dnes babička a chorá
na cizí se lidí těžko zvyká;
jenom v tloušťce mám teď na vybranou
od Hory až po Viktora Dyka.

/Přeškrtnáno:/
Bezzubá jsem, poloslepá, stará,
a ta mládež! - inu pořád vilní!
Já jim říkám, že se nestydíte,
vždyť už je to skoro nekrofilní.

Dožívám tak pěkně dnů svých řádku
tváře scvrklé - kůže od jablíčka -
těším se, ať kdo chce co chce říká,
těším se už, těším do nebička.

Tato práce, vzniklá v mém semináři, je zde publikována
v maximálně možném zkrácení.

J. F.